

Vlaamse telescoop laat politiek kluwen achter zich

Van onze redacteur op
de Canarische Eilanden
Steven Stroejkens

ROQUE DE LOS MUCHACHOS — Na een schier eindeloos uitstel als gevolg van het communautaire kluwen waarin hij verstrikt was geraakt, is de Vlaamse telescoop Mercator dan toch werkelijkheid geworden. De sterrenkundigen zijn er al volop mee aan het werk, en gisteren is hij ook officieel in gebruik genomen.

De opening door de minister van Onderwijs, Marleen Vanderpoorten, gebeurde in de regen en de mist — vrij ongebruikelijk weer voor de plaats waar de telescoop staat: hoog op de rand van de oude vulkaan op het Spaanse eiland La Palma in de Atlantische Oceaan. Doorgaans — zij het nog lang niet zó vaak als de astronomen zouden wensen — is de lucht er excellent helder, ideaal om de sterren te bestuderen. Mercator heeft er het gezelschap van een hele reeks telescopen van diverse landen.

Maar de keuze van die vestigingsplaats was het begin van de moeilijkheden voor de Vlaamse telescoop. Want om te kunnen toetreden tot de club van landen met een telescoop op La Palma moest België, of Vlaanderen, twee eenvoudige internationale overeenkomsten ondertekenen. En wie was er in dit ingewikkelde land bevoegd om verdragen over een Vlaamse telescoop op Spaans

grondgebied te ondertekenen?

Het Vlaamse Parlement heeft zich erover gebogen, de Vlaamse regering, de federale regering, de Raad van State, drie interministeriële conferenties, zelfs de Franse Gemeenschapsraad en de Duitstalige Gemeenschapsraad, maar niemand raakte uit de vraag wie de bevrijdende handtekening mocht plaatsen. En vooral wie er daarvoor allemaal vooraf zijn toestemming moest geven — uiteindelijk hebben zowat alle parlementen en regeringen die ons complexe land rijk is op een bepaald moment wel eens hun fiat moeten geven.

Geen enkele politieke partij was tégen de telescoop, en zelfs het geld voor de bouw werd vlot gevonden. „Ik heb bij heel wat politici goede wil gevoeld, en soms medelijden met onze moeilijkheden”, zegt Christoffel Waelkens, directeur van het sterrenkundig instituut van de KU Leuven en drijvende kracht achter het hele project.

Maar het ondertekenen van de verdragen bleek een haast onmogelijke opgave. In 1999, toen de lijdensweg al tien jaar duurde en nadat zelfs de Raad van State er al twee tegenstrijdige adviezen over gegeven had, waren de astronomen het beu. Terwijl het project zich nog steeds van de ene commissie naar de volgende ministersconferentie sleepte, zijn de sterrenkundigen ten einde raad maar beginnen bouwen zónder dat de verdragen getekend waren (*DS 21 augustus 2000*). In een juridische schemerzone, maar met de begrip-

volle instemming van het Spaanse instituut dat de sterrenwacht op La Palma beheert.

In februari 2001 was het dan eindelijk toch zo ver: het verdrag werd in Madrid ondertekend, namens ons land door de voorzitter van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) Vlaanderen en door de voorzitter van de Franstalige Commissie Sterrenkunde en Geofysica van het FNRS (de tegenhanger van het FWO). En gisteren heeft Mercator het politieke kluwen dan eindelijk helemaal achter zich gelaten door het officiële lintjes knippen.

Niet dat de astronomen daarop gewacht hebben om de Mercator-telescoop in gebruik te nemen. De sterrenkundigen van de KU Leuven (de telescoop is voornamelijk een Leuven project, maar voor een groot deel door de Vlaamse overheid gefinancierd) zijn al volop aan de slag.

Ze gebruiken Mercator om sterren langdurig in het oog te houden, om te kunnen bestuderen hoe die in de loop van de tijd veranderen. Daarvoor is een relatief kleine maar moderne telescoop als Mercator ideaal geschikt, vindt Waelkens.

En hoe kijkt de astronoom, veertien jaar nadat het project van start ging, terug op de politieke lijdensweg van Mercator? „Ach, eind goed al goed. Als ik het van tevoren geweten had, dan was ik er nooit aan begonnen. Maar dan had ik wel iets gemist. Misschien maar goed dat je 't niet van tevoren weet.”